

EEN LIED VOOR DUISTERE TIJDEN

Wordt er in de duistere tijden ook gezongen?

Ja, er wordt gezongen.

Over de duistere tijden.

BERTOLT BRECHT

PROLOOG

Siobhan Clarke liep door de leeggehaalde flat. Niet dat hij leeg wás; het was meer zo dat het leven eruit was gezogen. Langs de gangmuren waren volle verhuisdozen opgestapeld. De lege keukenkastjes stonden open, net als de deur naar het trappenhuis van het flatgebouw. Het raam in de grootste slaapkamer stond open om de boel te luchten. Alles zag er zonder de meubels en zonder de rusteloze John Rebus zélf groter uit. Aan alle plafonds hing een kale gloeilamp. Een paar gordijnen waren achtergelaten, net als de meeste vloerbedekking. (Ze had de vorige dag alle slaapkamers gestofzuigd.) In de gang bekeek ze de dozen. Ze had ze stuk voor stuk zelf beschreven, dus ze wist wat erin zat – boeken, muziek, persoonlijke papieren, politiedossiers.

Een van de kamers had vól gelegen met dossiers van zaken waar John Rebus aan had gewerkt, opgeloste en onopgeloste, en van andere zaken die hem interesseerden en bezighielden tijdens zijn pensioen. Ze hoorde voetstappen op de trap. Een van de verhuizers gaf haar een knikje en glimlachte terwijl hij een doos optilde en zich omdraaide om weer naar beneden te lopen. Ze volgde hem en wurmde zich langs zijn collega.

‘Bijna klaar,’ zei de tweede man, terwijl hij lucht uit zijn wangen blies. Hij zweette behoorlijk en ze hoopte dat alles goed met hem was. Ze schatte hem midden vijftig en rond zijn middel torste hij te veel gewicht mee. Flats in Edinburgh konden slopend zijn. Ze zou het zelf helemaal niet erg vinden om na vandaag die twee verdiepingen niet meer op en af te hoeven.

De hoofdingang van het flatgebouw werd opengehouden door een opgevouwen driehoek van dik karton – gemaakt van een hoek van een verhuisdoos, vermoedde ze. De eerste verhuizer, die blote getatoeëerde armen had, had de stoep bereikt, maakte twee keer een scherpe bocht naar links en liep een poort door. Achter het geplaveide binnenplaatsje – dat vroeger waarschijnlijk een netjes onderhouden tuin was geweest – stond nog een deur open, de voordeur van de flat op de begane grond.

‘Huiskamer?’ vroeg hij.

‘Graag,’ zei Siobhan Clarke.

Toen ze binnenkwamen stond John Rebus met zijn rug naar hen toe, voor een paar gloednieuwe boekenkasten die ze vorig weekend bij de IKEA hadden gekocht. Die onderneming – en de botsende inzichten tijdens het monteren van de planken – had de vriendschap tussen Rebus en Clarke meer onder druk gezet dan enig andere operatie waar ze als rechercheurs samen aan hadden gewerkt. Nu draaide hij zich om en keek bedenkelijk naar de doos.

‘Nog meer boeken?’

‘Nog meer boeken.’

‘Waar komen die in godsnaam allemaal vandaan? Zijn we niet al tig keer naar de kringloop geweest?’

‘Misschien heb je er geen rekening mee gehouden dat deze flat een stuk kleiner is dan de vorige.’ Clarke was op haar hurken gaan zitten om Rebus’ hond Brillo even aandacht te geven.

‘Ze zullen naar de logeerkamer moeten,’ mompelde Rebus.

‘Ik had toch gezegd dat je die oude dossiers moest weggoeien?’

‘Het zijn gevoelige documenten, Siobhan.’

‘Sommige zijn zo oud dat ze op perkament zijn geschreven.’ De verhuizer was er alweer vandoor. Clarke tikte tegen een van de boeken die Rebus in de kast had gezet. ‘Ik had je niet ingeschat als een Jack Reacher-fan.’

‘Soms moet ik even loskomen van al die filosofie en klassieke talen.’

Clarke bestudeerde de boeken in de kast. ‘Ga je ze niet alfabetiseren?’

‘Het leven is te kort.’

‘En je muziek?’

‘Daarvoor geldt hetzelfde.’

‘Hoe wil je dan ooit iets terugvinden?’

‘Dat lukt me gewoon.’

Ze deed een paar stappen naar achteren en keek de kamer rond. ‘Het bevalt me hier,’ zei ze. Het behang was verwijderd en de muren en het plafond waren pas geschilderd, maar Rebus had de grens getrokken bij de plinten en de raamkozijnen. De zware gordijnen die in zijn vorige huiskamer voor het erkerraam hadden gehangen pasten precies voor het identieke raam hier. Zijn stoel, bank en stereo-installatie waren neergezet zoals hij dat wilde. De eettafel had hij van de hand moeten doen – die was te groot voor de nog resterende ruimte. In plaats daarvan stond er nu een moderne klaptafel, ook van IKEA. De keuken was zo klein dat hij wel een kombuis leek. De badkamer was lang en smal, maar volkomen toereikend. Rebus had niets willen weten van een renovatie (‘misschien later’, had hij gezegd). Clarke was de afgelopen weken gewend geraakt aan die uitspraak. Ze had hem moeten dwingen spullen van de hand te doen. Het had bijna twee weken gekost om het aantal boeken en grammofoonplaten en cd’s te verminderen, en soms betrapte ze hem wanneer hij iets uit een van de dozen of tassen haalde dat voor de kringloopwinkel was bestemd. Het viel haar op dat hij weinig familieaandenkens bezat, of wat je erfstukken zou kunnen noemen – niets wat van zijn ouders was geweest, alleen een paar ingelijste foto’s van zijn ex-vrouw en zijn dochter. Clarke had geopperd contact met de dochter op te nemen zodat zij misschien kon helpen met de verhuizing.

‘Ik red me wel.’

Dus had ze een week vrij gevraagd en een busje gehuurd dat groot genoeg was om mee naar de IKEA, de kringloop en de vuilstort te rijden.

‘Je hebt hier dezelfde sierlijsten als in je vorige woning,’ zei ze terwijl ze het plafond bestudeerde.

‘We maken nog eens een echte rechercheur van je,’ zei Rebus, die meer boeken op een plank zette. ‘Maar laten we met de volgende les wachten tot we de thee hebben gehad die jij zo gaat zetten...’

Achter in de keuken bevond zich een deur die uitkwam op de achtertuin, die bestond uit een groot grasveld met een schutting eromheen. Voordat ze de waterkoker aanzette, liet Clarke Brillo naar buiten. Toen ze een paar keukenkastjes opendeed, viel het haar op dat Rebus het een en ander had veranderd sinds ze de vorige avond in de weer was geweest – hij gaf duidelijk de voorkeur aan een of ander systeem: potten, blikken en pakjes meer beneden, serviesgoed hoger. Hij had zelfs het bestek in de twee lades omgewisseld. Ze deed theezakjes in twee mokken en pakte de melk uit de koelkast – het oude ding dat uit de bovengelegen flat kwam, net als de wasmachine. Ze staken allebei net een beetje uit. Als het haar keuken was geweest, zou ze om de haverklap een knie of een teen stoten. Ze had tegen hem gezegd dat ze niet zouden passen en dat hij ze moest vervangen.

‘Misschien later,’ had hij geantwoord.

De twee verhuizers hoefden geen thee – ze haalden hun energie uit een voorraad frisdrank en e-sigaretten. En trouwens, ze waren bijna klaar. Ze hoorde hen met nog meer dozen aankomen.

‘Huiskamer?’ vroeg een van hen.

‘Als het moet,’ antwoordde Rebus.

‘We moeten denk ik nog één keer op en neer. U kunt na ons afsluiten.’

‘Trek de deur maar achter jullie dicht als jullie klaar zijn.’

‘Wilt u geen laatste blik werpen?’

‘Ik heb de meterstanden, wat heb ik verder nodig?’

Daar wist de verhuizer niets op te zeggen. Clarke zag hem weglopen toen zij eraan kwam met de mokken thee.

‘Veertig jaar van je leven, John,’ zei ze terwijl ze hem zijn thee gaf.

‘Een nieuw begin, Siobhan. De sleutels gaan naar de notaris van de koper. De post wordt doorgestuurd.’ Hij leek zich af te vragen of hij iets vergat. ‘Pure mazzel dat deze flat precies op het juiste moment leeg kwam te staan. Mevrouw Mackay heeft bijna net zo lang in deze flat gewoond als ik. Haar zoon woont in Australië, dus die zit gebeiteld op haar oude dag.’

‘Terwijl jij het nog niet kon verdragen om vijftig meter verderop te verhuizen.’

Hij wierp haar een blik toe. ‘Maar ik kan je nog altijd verrassen.’ Hij wees met een vinger naar het plafond. ‘Je dacht dat ze me daar in een kist naar buiten zouden dragen.’

‘Is iedereen zo opgewekt wanneer hij verhuist?’

‘Misschien ben je vergeten waaróm ik het doe.’

Nee, dat was ze niet vergeten. COPD: *chronic obstructive pulmonary disease*, een chronische longziekte. Traplopen werd te zwaar voor hem, dus toen het bordje met TE KOOP in de voortuin was verschenen...

‘Trouwens,’ ging hij verder, ‘twee trappen kon ik Brillo en die arme pootjes van hem niet aandoen.’ Hij keek om zich heen om te zien waar de hond was.

‘In de tuin,’ zei Clarke.

Ze liepen samen de keuken door en gingen naar buiten. Brillo was kwispelend aan het snuffelen in het gras.

‘Die voelt zich al helemaal thuis,’ stelde Clarke vast.

‘Dat zou voor zijn baasje wel eens lastiger kunnen worden.’ Rebus keek omhoog naar de ramen van de flats waardoor ze werden omringd en meed oogcontact met Clarke. ‘Je moet morgen weer aan het werk gaan. Zeg tegen Sutherland dat je geen hele week nodig hebt.’

‘We moeten spullen uitpakken.’

‘En er wacht een moord op je. Nu we het daar toch over hebben: is er nieuws?’

Clarke schudde haar hoofd. ‘Graham stelt een team samen, en ik betwijfel of ik veel verschil zal maken.’

‘Natuurlijk maak je verschil. Ik denk dat ik nét in staat zal zijn

om spullen uit dozen te tillen om vervolgens niet te weten waar ik ze moet laten.'

Ze glimlachten naar elkaar en draaiden zich om toen de verhuizers arriveerden. De mannen kwamen de huiskamer binnen en verschenen een paar seconden later in de deuropening.

'We zijn klaar denk ik,' zei de oudste van de twee. Rebus liep naar hem toe en haalde geld uit zijn zak. Clarke zag dat Brillo naar haar toe kwam trippelen en met een verwachtingsvolle blik voor haar ging zitten.

'Beloof je me dat je goed voor hem zult zorgen?' vroeg Clarke.

De hond hield zijn kop een beetje scheef, alsof hij probeerde te bedenken wat hij het beste kon antwoorden.

II

Siobhan Clarkes eigen appartement bevond zich in de buurt van Broughton Street, aan de andere kant van de stad, op de eerste verdieping van een flatgebouw. Ze overwoog al een paar maanden om daar weg te gaan. Hoofdinspecteur Sutherland was niet alleen zo nu en dan een collega – zij het een met een hogere functie dan zij – maar ook haar vriend. Sutherland leidde een van de grote Teams Zware Delicten. Hij woonde zelf in Glasgow en had haar gevraagd of ze bij hem wilde intrekken.

'Daar moet ik over nadenken,' had ze gezegd. Ze was verscheidene keren bij hem op bezoek geweest en was er slechts één keer blijven slapen. Hij was gescheiden, maar de aanwezigheid van zijn ex-vrouw was nog zichtbaar, en ze betwijfelde of hij de moeite had genomen een nieuw bed te kopen.

'Misschien zou een flat in het centrum meer iets voor jou zijn,' had hij geopperd zonder het op te brengen enthousiast te klinken. Toen hij haar op een paar woningen had gewezen die hij online had gevonden, had hij in de onderwerpregel alleen FYI gezet. Een

daarvan had haar echt iets geleken. Zonder iets te zeggen was ze doorgereden naar Glasgow en had ze de auto voor het gebouw geparkeerd. Ze was uitgestapt en had rondgelopen om vast te stellen of de buurt haar beviel. Ze hield zichzelf voor dat dat het geval was. Het zou best oké zijn om daar te wonen.

Toen was ze naar huis gereden.

Rebus had haar vanavond zo ongeveer ontslagen. Clarke had voorgesteld curry te halen bij zijn favoriete restaurant, maar hij had haar weggejaagd.

‘Ga even wat anders doen. Zeg tegen je vriendje dat je weer bij het team wilt.’

Ze keek op haar telefoon. Het was bijna acht uur en Sutherland had op niet één van haar appjes gereageerd, dus trok ze haar jas aan, pakte haar sleutels en ging naar beneden. Het was niet ver rijden naar politiebureau Leith – ze zou bijna kunnen lopen. Ze stopte halverwege om een winkel in te duiken en kwam naar buiten met een draagtas. Clarke parkeerde bij Leith Links, liep naar het politiebureau en werd binnengelaten. Ze ging de imposante marmeren trap naar de eerste verdieping op en liep de kamer van het Team Zwarte Delicten binnen. Twee vertrouwde gezichten keken naar haar op vanachter hun computer.

‘Heb jij geen vakantie?’ vroeg agent Christine Esson.

‘Daarom kom ik jullie souvenirs brengen.’ Clarke leegde de plastic tas: gezouten pinda’s, chips, brownies en flesjes water.

‘Beter dan een kaartje,’ zei agent Ronnie Ogilvie, die net iets eerder dan Esson op de versnaperingen afsprong.

‘Is de baas naar huis?’ vroeg Clarke.

‘Hij heeft een vergadering in het Grote Huis.’ Esson liep met de buit terug naar haar bureau.

Clarke kwam achter haar aan en keek over haar schouder op het computerscherm. ‘Waar is de rest van het team?’

‘Wij hebben de late dienst.’

‘Hoe staat het ervoor?’